

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

УДК 903.08.23(477.85-22)"6347"

DOI: 10.33402/ukr.2023-37-3-13

Яна ЯКОВИШИНА

кандидат історичних наук

науковий співробітник відділу археології

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7539-6706>

e-mail: jkovyshyna@ukr.net

ТРИПІЛЬСЬКЕ ПОСЕЛЕННЯ МАКАРІВКА НА БУКОВИНІ

Зібрано й узагальнено дані про археологічні пам'ятки поблизу с. Макарівка Дністровського р-ну Чернівецької обл. Особливу увагу приділено трипільським матеріалам. Розглянуто результати археологічних досліджень Дністрянської експедиції Львівського відділу Інституту археології АН УРСР під керівництвом О. Черниша поблизу села: невелику колекцію різночасових знахідок, яка складається переважно із крем'яних виробів та зберігається у фондах відділу археології. Зі звіту дослідника визначено два пункти, де було знайдено археологічний матеріал – ур. Помірки й ур. Щовб. Зазначено, що з ур. Щовб походили трипільські, скіфські, слов'янські та палеолітичні знахідки. Зроблено огляд відомостей про пам'ятку в науковій літературі.

Подано результати археологічних розвідок автора в околицях с. Макарівка, на великому мисі, утвореному течією Дністра. Особливу увагу приділено обстеженню плато в центральній частині мису, оскільки, ймовірно, саме на ньому було знайдено трипільські матеріали в 1950 р. Встановлено, що серед місцевих назва ур. Щовб не збереглася, тому його точна локалізація невідома, а більшість знахідок виявлено переважно на схилах, на плато значною мірою траплялися фрагменти новочасної кераміки та природне каміння і кремій без слідів обробки. За результатами розвідки поблизу с. Макарівка 2022 р. встановлено, що на території мису розміщені три різночасові пункти: місцезосташування мезолітичного часу (нуклеус і три крем'яних відщепи) та черняхівської культури (два фрагменти кераміки), локалізовані на північному схилі плато; трипільська пам'ятка – у західній частині плато, а також на його західному та південному схилах (фрагмент стінки посудини з масивним вушком, три крем'яні скребки та два відщепи). Зазначено, що крем'яні вироби і фрагмент стінки посудини з вушком досить типові для різних етапів Трипілля, починаючи від Трипілля VI, відтак детальніше визначення відносної хронології пам'ятки за ними неможливе. Опрацьовано й опубліковано матеріали, зібрані під час археологічних розвідок.

Простежено, що в науковій літературі назва «Макарівка» поширювалася ще й на іншу трипільську пам'ятку – Луку-Врублівецьку II. Виявлено, що Т. Пассек, а пізніше і Н. Виноградова, застосувала нову назву, остання ж віднесла поселення до залщицької групи Трипілля. З опису керамічного комплексу пам'ятки, беручи до уваги фрагменти, які опублікувала Н. Виноградова, зроблено висновки, що збігаються з визначенням відносної хронології Луки-Врублівецької II, яку запропонував С. Бібіков,

та віднесено її не до заліщицької групи етапу Трипілля VI–VII, а до пам'яток фіналу Трипілля VI. Зауважено, що пам'ятка Лука-Врублівецька II розташована на високому плато лівого берега Дністра, за 3–3,5 км на північний захід від с. Лука-Врублівецька, майже навпроти правобережного хут. Макарівка. Висловлено припущення, що саме ця обставина, посприяла тому, що Т. Пассек, а пізніше і Н. Виноградова, перейменували пам'ятку з Луки-Врублівецької II на Макарівку. Стверджено, що зміна первинної назви не обґрунтована і створила плутанину в літературі. Запропоновано використовувати назву, яку присвоїв пункту його першовідкривач С. Бібіков – Лука-Врублівецька II, оскільки існує трипільське поселення Макарівка в околицях однойменного села, яке виявили М. Рудинський і С. Бібіков 1945 р., О. Черниш 1950 р., а оглянуто 2022 р. Закцентовано, що, крім того, пам'ятки розташовані не лише на протилежних берегах Дністра, а й у різних областях країни: Макарівка – у Чернівецькій, а Лука-Врублівецька II – у Хмельницькій.

Ключові слова: енеоліт, кераміка, розписний орнамент, Макарівка, Лука-Врублівецька II, відносна хронологія.

Енеолітичне поселення Макарівка розташоване у Дністровському р-ні Чернівецької обл. (рис. 1). Пам'ятка з такою назвою відома із праць Сергія Бібікова (Сергей Бибинов) (Бибинов, 1945, с. 33), Михайла Рудинського (Рудинський, 1945, с. 13), Олександра Черниша (Черниш, 1950, с. 23), Тетяни Пассек (Татьяна Пассек) (Пассек, 1961, рис. 1), Наталії Виноградової (Наталья Виноградова) (Виноградова, 1972, с. 41; 1983, с. 36). Інформація щодо неї в дослідників різниться: не до кінця зрозуміла локалізація пункту та його місце серед трипільських поселень регіону. Мета статті – узагальнити відомості про пам'ятку, уточнити її відносну хронологію та розташування.

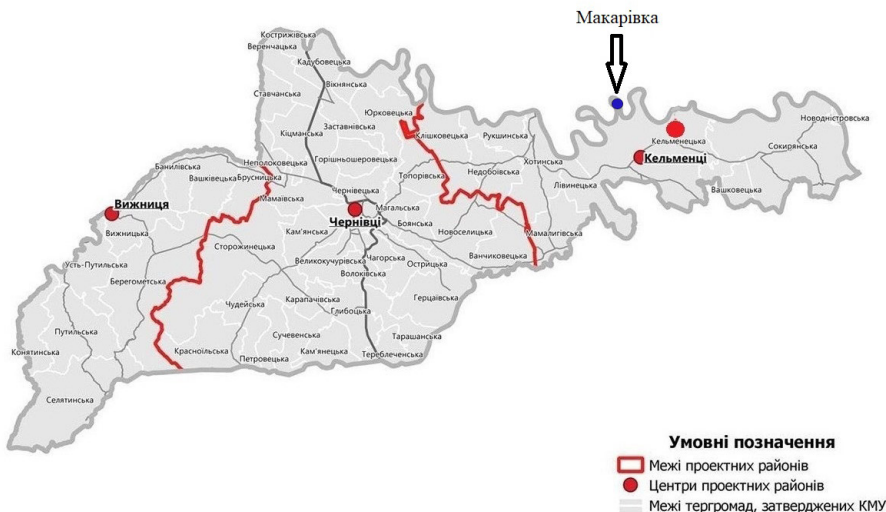

Рис. 1. Розташування с. Макарівка на карті Чернівецької обл.

У вересні 1945 р. на Придністер'ї провадила розвідкові роботи Подільська експедиція Інституту археології АН УРСР (тепер – Інститут археології НАН України) під керівництвом М. Рудинського. У її складі працювали: Петро Єфименко, Сергій Бібіков,

Євгенія Рудинська, Іван Шовкопляс, Михайло Брайчевський та Сергій Накельський. Тоді було обстежено територію поблизу села. Згідно зі звітом М. Рудинського, в урвищі правого берега Дністра навпроти гирла р. Баговиці, за 100–150 м від населеного пункту, виявлено різночасові археологічні знахідки: «... поверхня і верхній шар відслонення дають знахідки культури “полів поховань” у вигляді сірої виглаженої кераміки часу римських впливів. Глибше йде культурний шар з рештками грубої товстостінної ліпної кераміки та великого числа кісток тварин (рогатої худоби), серед виробів з яких виявлено фрагмент кістяного гребінця. За визначенням С. М. Бібікова, це – скіфський культурний шар. Ще глибше у двох місцях відзначено печину трипільського типу та невеликі фрагменти трипільського посуду без орнаменту (з глини ясної барви). Глибшого дослідження цього пункту не проведено» (Рудинський, 1945, с. 13). Обстеження плато над с. Макарівка дало лише поодинокі верхньопалеолітичні знахідки.

За кілька років (1948, 1950) поблизу села були проведені розвідки Дністрянської експедиції Львівського відділу Інституту археології АН УРСР (тепер – відділ археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України) під керівництвом О. Черниша.

У звіті дослідника зазначено два пункти, де було знайдено археологічний матеріал: ур. Помірки, на якому зібрано уламки кераміки слов'янського часу (Черниш, 1950, с. 23), й ур. Щовб, розташоване на плато. В ур. Щовб знайдено кераміку трипільського, скіфського та слов'янського часів, а також уламок долотоподібного знаряддя зі сірого кременю та велику пластину зі світло-коричневого кременю з ретушшю (заготовка наконечника списа?). Зібрано палеолітичні знахідки. Вони склалися із пластин, відщепів, двох скребків на пластинах, пластинки із притупленим краєм, серединного різця, уламка пластини із крайовою ретушшю. Ці знахідки мають білу та біло-блакитну патину. Різець із цього пункту – серединний різець на уламку широкої пластини із крайовою ретушшю. Один зі скребків є кінцевим на невеликій масивній ребристій пластині. Другий – комбінований із кутовим різцем знаряддям та ін. Олександр Черниш відніс цю палеолітичну збірку крем'яних виробів до мадленського відрізка верхнього палеоліту (Черниш, 1950, с. 23–24).

Загалом колекція знахідок невелика, складається переважно із крем'яних виробів і зберігається у фондах відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Окрім археологічних звітів цих експедицій, трипільська пам'ятка під назвою «Макарівка» відома з досліджень Н. Виноградової. Вчена представила аналіз керамічних комплексів із поселень етапу Трипілля VI–VII на Придністер'ї: Заліщиків, Бучача, Поливаного Яра, Городниці над Дністром та ін. Щодо Макарівки, то вона лише зазначила, що пам'ятка має багато спільних рис із вказаними вище поселеннями (Виноградова, 1983, с. 36). Дослідниця опублікувала два фрагмента розписної кераміки з пам'ятки (Виноградова, 1972, рис. 4: 7, 8.). У монографії вказала, що поселення Макарівка відкрите під час розвідкових робіт Трипільської археологічної експедиції (Виноградова, 1983, с. 102). Проте на зведеній мапі пам'яток, які вона відкрила, пунктів поблизу с. Макарівка не позначено (Пассек, 1950, рис. 1), а розписних посудин під час розвідок Подільської (1945) та Дністрянської (1948, 1950) експедицій не виявлено.

У 1980-х роках село затопили через введення в експлуатацію Дністровської гідроелектростанції, а його мешканці змушені були переселитися вище. На сьогодні Макарівка – дачне поселення, у якому постійно проживає п'ять осіб. Імовірно, що

відкриті 1950 р. пункти на сьогодні затоплені. Назви урочищ втрачені й археологічні пам'ятки, віднайдені тоді, неможливо локалізувати. На узагальнювальній карті, складеній на основі розвідок у регіоні впродовж 1948–1950-х років, місцезнаходження поблизу с. Макарівка не позначені. Ця обставина, а також той факт, що Н. Виноградова віднесла Макарівку до Трипілля VI–VII (заліщицька група пам'яток) (Виноградова, 1983, рис. 1), спонукали до проведення додаткового обстеження території поблизу села, оскільки серед трипільського матеріалу з розвідок 1950 р., який зберігається у фондах інституту, відсутня кераміка, крем'яні знахідки невиразні. Розвідки 1945 р. дали незначну кількість неорнаментованих фрагментів, із опису яких складно встановити відносну хронологію пам'ятки. З огляду на це, її визначення як належної до заліщицької групи неможливе на основі відомого матеріалу. Вирішення питання атрибуції Макарівки не має як достатнього обґрунтування в науковій літературі, так і археологічного матеріалу, за яким можна було би визначити відносну хронологію поселення.

Тому в сезоні 2022 р. авторка здійснила поверхневі розвідки поблизу с. Макарівка з метою локалізації пам'ятки трипільського часу, відкритої під час розвідок 1945, 1948–1950-х років, та уточнення її відносної хронології.

Збір підйомного матеріалу відбувався на розораній поверхні по всій площі мису, місцезнаходження фіксувалося на карті та за GPS-координатами. Оскільки пункти, які 1950 р. виявив О. Черниш, не мали нумерації і на сьогодні не локалізовані, то нумерація виявлених місцезнаходжень почата від одиниці.

Досліджувана ділянка розташована на великому мисі (завдовжки приблизно 3 км, найширша частина – до 1,5 км), утвореному течією Дністра. Північну, західну та східну його сторони омиває Дністер, південна – напільна. Середня висота над рівнем моря становить 142 м. На сьогодні південно-східна частина мису забудована дачним поселенням Макарівка, вільна від забудови частина – повністю розорана, крім тонкої лісосмуги вздовж берега. Територія мису була обстежена з півночі на південь.

Макарівка I. На північно-східному схилі плато, північніше села, знайдено скупчення крем'яних виробів мезолітичного часу (рис. 2). Більшість знахідок вкриті білою патиною. Серед них вирізняється нуклеус для мікропластин на фінальній стадії утилізації (рис. 3: 1), сировина – туронський кремій темно-сірого кольору, поверхня якого сильно патинувана (пати́на молочного кольору), двоплощадковий, кубоподібний, грані затерті внаслідок механічного обкатування. Поряд були три відщепи. Перший – укорочених пропорцій із туронського кременю темно-сірого кольору (рис. 3: 3), поверхня патинувана з обох боків (пати́на легка, біло-блакитна), присутні сліди механічних пошкоджень та обкатування, ударна площадка пласка, огранка спинки безсистемна, ретуш дрібна, крайова, дорсальна. Можливо, виріб слугував заготовкою для знаряддя (мікроскребка). Другий – із туронського кременю, повністю вкритий біло-молочною патиною. Третій – розташовувався на 10 м західніше, підтрикутної форми, темно-сірого кольору.

Макарівка II. На невеликій відстані від скупчення кременів у західному напрямку зібрано два дрібні фрагменти стінок посудини (рис. 2). Через фрагментованість матеріалу важко визначити культурну належність керамічного виробу, проте колір і якість тіста дають змогу припустити, що кераміка належить до черняхівської культури.

Рис. 2. Позначення місць виявлення знахідок на супутниковій карті: 1 – мезолітичні знахідки; 2 – кераміка черняхівської культури; 3–7 – знахідки трипільського часу

З огляду на незначну кількість матеріалу на цих двох пунктах, їх можна окреслити як місцезнаходження.

Особливу увагу було приділено обстеженню плато в центральній частині мису, оскільки, ймовірно, саме на ньому знайдено трипільські матеріали в 1950 р. Серед місцевих назва ур. Щовб не збереглася, тому його точна локалізація не відома. Більшість знахідок виявлено переважно на схилах, на плато значною мірою траплялися фрагменти новочасної кераміки та природне каміння і кремень без слідів обробки.

Макарівка III. У західній частині плато та частково на схилі, який закінчується урвищем, знайдено трипільську кераміку та вироби із кременю (рис. 2). Плато й

наявність урвища схиляють до думки, що, ймовірно, саме ця ділянка відповідає назві ур. Щовб, на якому 1950 р. зібрано знахідки трипільського часу.

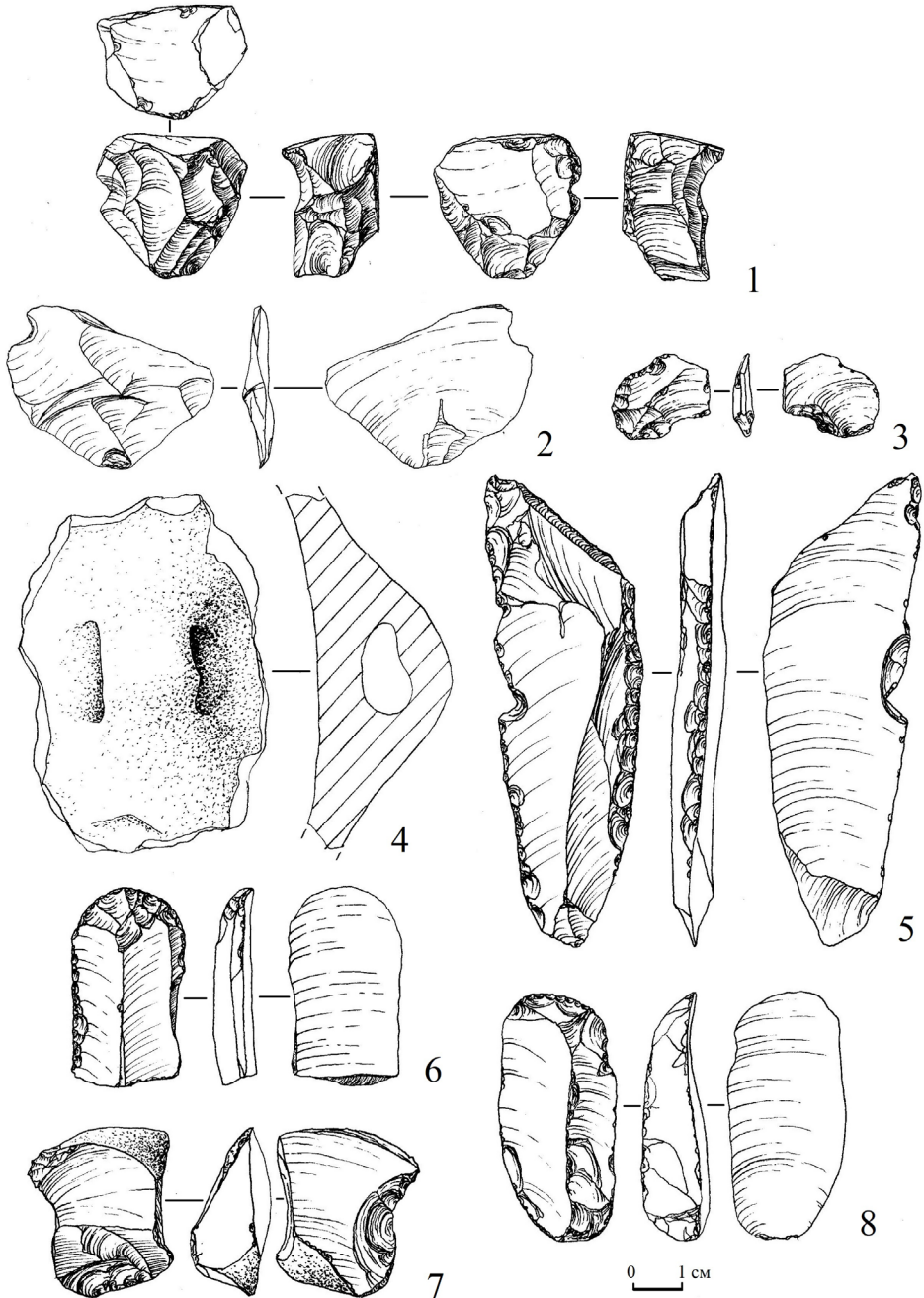

Рис. 3. Макарівка 2022. Мезолітичні (1, 3) та Трипільські (2, 4–8) знахідки

Серед віднайденого на цій ділянці матеріалу можна виокремити такі крем'яні та керамічні вироби:

1) повздовжній скребок на пластині з туронського кременю, базальний і термінальний фрагменти пластини відсутні, огранка дорсальної частини паралельно-зустрічна, ретуш дорсальна, крайова, двобічна. Колір сировини світло-сірий. Поверхня патинувана, злегка озалізнена (рис. 3: 5);

2) скребок кінцевий на фрагменті пластини з туронського кременю, базальна частина відсутня, огранка спинки паралельно-повздовжня, ретуш суцільна, дорсальна. Висока крайова робоча частина заокруглена. Поверхня сильно патинувана. Колір патини з вентральної сторони молочний, із дорсальної – біло-блакитний (рис. 3: 6);

3) двосторонній кінцевий скребок на ребристій пластині укорочених пропорцій. Сировина – сеноманський кремій чорного кольору. Площадка багатофасеткова, ретуш дорсальна, висока, крайова. Обидва робочі краї заокруглені. Патина з дорсальної сторони інтенсивна, біло-блакитна, із вентральної – поверхня злегка надщерблена (рис. 3: 8);

4) відщеп масивний, вкорочених пропорцій, напів первинний. Сировина – чорний туронський кремій немісцевого походження. Ударна площадка вкрита жовною кіркою, огранка спинки безсистемно-крайова. Патина та механічні пошкодження відсутні (рис. 3: 7);

5) відщеп невеликих розмірів із туронського світло-сірого кременю (рис. 3: 2);

6) фрагмент посудини світло-цеглястого кольору з масивним вушком, глина добре відмулена з помітною домішкою дрібнозернистого піску (рис. 3: 4).

З огляду на місця виявлення крем'яних виробів і кераміки, можна умовно окреслити територію трипільської пам'ятки, видовженої з північного заходу на південний схід майже на 700 м. Таке визначення дуже умовне, оскільки частину матеріалів зібрано на схилах плато, куди вони могли потрапити під час схиливих процесів.

Підсумовуючи результати розвідки, зазначу, що на території мису, поблизу с. Макарівка, 2022 р. виявлено три різночасові пункти (рис. 2). Місцезнаходження мезолітичного часу та черняхівської культури розташовані на північному схилі плато. Трипільська пам'ятка – у західній частині, а також на його західному й південному схилах. Як крем'яні вироби, так і фрагмент стінки посудини з вушком досить типові для різних етапів Трипілля, починаючи від Трипілля VI, і детальніше визначення відносної хронології пам'ятки за ними неможливе.

Залишилося відкритим питання локалізації пам'ятки, про яку пише Н. Виноградова: чи справді вона розташована на місці поблизу с. Макарівка?

Ключем для його вирішення стала карта, яку опублікувала Т. Пассек у монографії, присвяченій Трипіллю на Придністер'ї (Пассек, 1961, рис. 1). На місці правого берега Дністра, де розташоване с. Макарівка, не відзначено трипільських місцезнаходжень. Але на протилежному, лівому, майже навпроти села, дещо північніше відомого ранньотрипільського поселення Лука-Врублівецька, під № 43 позначено пам'ятку під назвою «Макарівка» (рис. 4). Цей пункт, очевидно, відкрив С. Бібіков, оскільки відомо, що в околицях ранньотрипільського поселення Лука-Врублівецька дослідник знайшов ще дві трипільські пам'ятки – Лука-Врублівецька II та Лука-Врублівецька III. На першій із них зібрано велику кількість уламків кераміки, кілька крем'яних відщепів, знаряддя зі сланцю. Керамічний комплекс складався з кухонного та столового посуду. За описом С. Бібікова, кухонний репрезентовано горщиками, типовими для трипільських

пам'яток Придністер'я. Орнаментация такого начиння була досить простою і складалася з нігтьових зашпів, ямок та наліпів. Фрагменти столового посуду виявилися малоінформативними для відтворення форм посуду, який був у вжитку на поселенні. Можна виокремити лише профілі мисок і горщиків. Дослідник відзначив присутність як мальованого, так і заглибленого декору. Мальований орнамент – полі- та монохромний. Композиції створені різноманітними криволінійними побудовами, зокрема спіралями. Аналогії присутні на таких пам'ятках фіналу: Трипілля VI, Кудринці, Кадиївці. Сергій Бібіков також вказав на подібність із матеріалами Поливаного Яру, проте не уточнив, із яким саме горизонтом. Дослідник зазначив, що прокреслений орнамент у поєднанні з ямками має спільні риси з ранньотрипільським. Подібність посилюється, коли зональне розташування ямок поєднується із круговими канелюрами на відполірованій поверхні. Криволінійні композиції прокресленого декору також нагадують ранньотрипільські. Загалом С. Бібіков відніс пам'ятку до початкової фази розвинутого Трипілля, коли ще побутували раніші керамічні традиції та, можливо, обробки каменю (сланцеве знаряддя) (Бібіков, 1956, с. 13). З опису керамічного комплексу пам'ятки, а також беручи до уваги фрагменти, які опублікувала Н. Виноградова, можна погодитися з визначенням відносної хронології Луки-Врублівецької II, яку запропонував С. Бібіков, та віднести її до пам'яток фіналу Трипілля VI. Окрім аналогій із керамікою Кудринців і Кадиївців, що їх провів дослідник, можна додати такі пам'ятки фіналу Трипілля VI регіону, як Оселівка (Кишла-Неджимова), Бабин – ур. Яма, Дністрівка (Рестев) – ур. Дністровські Ярки.

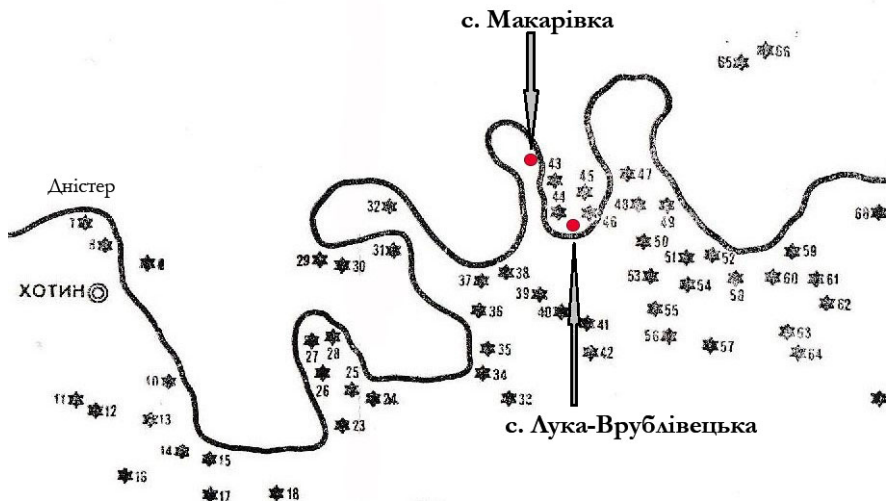

Рис. 4. Карта трипільських пам'яток у регіоні за результатами досліджень 1948–1951 рр.: 43 – Макарівка, 44 – Лука-Врублівецька, 45 – Лука-Врублівецька (ур. За Виноградником), 46 – Лука-Врублівецька (ур. Дунайок) (за: Пассек, 1961, рис. 1)

Лука-Врублівецька II розташована на високому плато лівого берега Дністра, за 3–3,5 км на північний захід від місця, де колись було с. Лука-Врублівецька, майже навпроти правобережного хут. Макарівка. Саме ця обставина, ймовірно, посприяла тому, що Т. Пассек, а пізніше і Н. Виноградова, перейменувала цю пам'ятку з Луки-Врублівецької II на Макарівку. Ця зміна первинної назви не обґрунтована і створила плутанину в літературі. Вважаю за доцільне використовувати назву, яку

пам'ятці присвоїв її першовідкривач С. Бібіков – Лука-Врублівецька II, оскільки існує трипільське поселення Макарівка в околицях однойменного села, виявлене під час розвідок 1945, 1948 та 1950 рр. і додатково оглянуте 2022 р. Окрім того, ці дві пам'ятки розташовані не лише на протилежних берегах Дністра, а й у різних областях країни: Макарівка – у Чернівецькій, а Лука-Врублівецька II – у Хмельницькій.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бибиков, С. Н. (1945). *Полевые археологические работы на Среднем Днестре в 1945 г.* Київ: Науковий архів Інституту археології НАН України.

Бибиков, С. Н. (1956). Трипольские поселения в окрестностях Луки-Врублевской. *Краткие сообщения Института археологии*, 6, 13–18.

Виноградова, Н. М. (1972). Памятники переходного этапа Триполья VI–VII в Поднестровье. *Советская археология*, 1, 36–55.

Виноградова, Н. М. (1983). *Племена Днестровско-Прутского междуречья в период расцвета Трипольской культуры.* Кишинев.

Пассек, Т. С. (1950). *Отчет о работе Трипольской (Днестровской) археологической экспедиции в 1950 г.* Київ: Науковий архів Інституту археології НАН України.

Пассек, Т. С. (1961). Раннеземледельческие (трипольские) племена Поднестровья. *Материалы и исследования по археологии СССР*, 84, 1–183.

Рудинський, М. Я. (1945). *Звідомлення Подільської експедиції Інституту археології АН УРСР (7 вересня – 7 жовтня 1945 року).* Київ: Науковий архів Інституту археології НАН України.

Черниш, О. П. (1950). *Звіт про роботу Дністрянської експедиції Львівського відділу Інституту Археології АН УРСР в 1950 р.* Львів: Науковий архів відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

REFERENCES

Bibikov, S. N. (1945). *Polevye arheologicheskie raboty na Srednem Dnestre v 1945 g.* Kyiv: Naukovyi arkhiv Instytutu arkhеolohii NAN Ukrainy (in Russian).

Bibikov, S. N. (1956). Tripolskie poseleniya v okresnostyakh Luki-Vrublivetskoj. *Kratkie soobshcheniya Instituta arkhеolohii*, 6, 13–18 (in Russian).

Vinogradova, N. M. (1972). Pamyatniki perekhodnogo etapa Tripolya VI–VII v Podnestrovo. *Sovetskaya arkhеolohiya*, 1, 36–55 (in Russian).

Vinogradova, N. M. (1983). *Plemena Dnestrovsko-Prutskogo mezhdurechya v period rastsveta Tripolskoj kulturi.* Kishinev (in Russian).

Passek, T. S. (1950). *Otchet o rabote Tripolskoj (Dnestrovskoi) arkhеologicheskoi ekspeditsii v 1950 g.* Kyiv: Naukovyi arkhiv Instytutu arkhеolohii NAN Ukrainy (in Russian).

Passek, T. S. (1961). Rannezemledelcheskie (tripolskie) plemena Podnestrovyia. *Materialy i issledovaniya po arkhеolohii SSSR*, 84, 1–183 (in Russian).

Rudynskiy, M. Ya. (1945). *Zvidomlennia Podilskoi ekspeditsii Instytutu arkhеolohii AN URSR (7 veresnia – 7 zhovtnia 1945 roku).* Kyiv: Naukovyi arkhiv Instytutu arkhеolohii NAN Ukrainy (in Ukrainian).

Chernysh, O. P. (1950). *Zvit pro robotu Dnistrianskoj ekspeditsii Lvivskoho viddilu Instytutu Arkheolohii AN URSR v 1950 r.* Lviv: Naukovyi arkhiv viddilu arkhеolohii Instytutu ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy (in Ukrainian).

Yana YAKOVYSHYNA*PhD (History)**Research Fellow of the Department of Archaeology**I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of NAS of Ukraine**ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7539-6706>**e-mail: jkovyshyna@ukr.net*

TRYPILLIAN SETTLEMENT MAKARIVKA IN BUKOVYNA

The information about archaeological sites located near the village of Makarivka, Dnistrovskiy district, Chernivtsi region is collected and generalized in the article. Special attention is paid to the materials of the Trypillia culture. The results of the archaeological research conducted by the Dnister expedition of Lviv department of the Institute of Social Sciences of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR led by O. Chernysh near this village are considered. Namely, it is a small collection of finds from different periods, consisting mainly of flint products and preserved in the storage of the Department of Archeology. Based on the researcher's report, two locations were identified where archaeological material was found. The first – Pomirky tract, where ceramic sherds from the Slavic period were collected. The second – Schovb tract. Trypillian, Scythian, Slavic, and Paleolithic finds came from this place. An overview of information about the site from the scientific literature was made.

The results of the archaeological research conducted by the author near the Makarivka village on a large cape, formed by the Dnister river, are presented. Special attention is paid to the surveys of the plateau in the central part of the cape. Probably, it is the place where Trypillian materials were found in 1950. Among the locals, the name of this tract has not been preserved, so we do not know its exact location. Most of the finds were discovered on the slopes, on the plateau sherds of modern ceramics, natural stones, and flint without traces of knapping were mainly found. According to the results of the archaeological surveys conducted near the Makarivka village in 2022, it was established that there are three locations of different times on the territory of the cape: the location of the Mesolithic Age (core and three flint flakes) and the Chernyakhiv culture (two pottery sherds), located on the northern slope of the plateau. It is noted that flint products and a fragment of the wall of a ceramic vessel with a handle are quite typical for various stages of Trypillia culture, starting from Trypillia BI, so a more detailed definition of the relative chronology of the site based on them is impossible. The materials collected during archaeological surveys have been processed and published.

It was found that in scientific literature the name «Makarivka» was also related to another Trypillian site – Luka-Vrublivetska II. It was revealed that T. Passek used the new name, and then N. Vynogradova. The latter also attributed the settlement to the Zalischyky group of Trypillia culture. From the description of the ceramic complex of the site, and also taking into account the fragments published by N. Vynogradova, conclusions were drawn that agree with the definition of the relative chronology of Luka-Vrublivetska II, which was proposed by S. Bibikov, and it was assigned not to the Zalischyky group of the stage Trypillia BI–BII, but to the sites of the final of Trypillia BI. It was noted that the Luka-Vrublivetska II site is located on the high plateau of the left bank of the Dnister

river 3–3.5 km northwest of the Luka-Vrublivetska village almost opposite the right-bank Makarivka khutir. It has been suggested that this very circumstance probably contributed to the fact that T. Passek, and later N. Vynogradova, renamed this site from Luka-Vrublivetska II to Makarivka. This change of the primary name of Luka-Vrublivetska II to Makarivka is uncaused and has created confusion in the literature. It is proposed to use the name assigned to the site by its discoverer S. Bibikov – Luka-Vrublivetska II. Since Makarivka Trypillian settlement exists, located near the village of the same name, discovered by M. Rudynskiy i S. Bibikov O. Chernysh in 1950 and examined in 2022. In addition, the sites are situated not only on opposite banks of the Dnister river, but also in different regions of the country: Makarivka in Chernivtsi, and Luka-Vrublivetska II – in Khmelnytskyi.

Keywords: Eneolithic Age, ceramics, painted ornament, Makarivka, Luka-Vrublivetska II, relative chronology.